

Za staro pravdo!

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasi slovenskega ljudskega gibanja

Leto II.

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in uprava začasno: Ljubljana, Breg štev. 10. — Račun poštne hranilnice štev. 16.782. — Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina mesečno Din 4.—, polletno Din 24.—, celoletno Din 48.—. — Za inozemstvo: mesečno Din 8.—, polletno Din 45.—, celoletno Din 90.—.

Štev. 15.

Dr. Dragotin Lončar:

Poglavje o dejstvih

(Odgovor „Slovenskemu gospodarju“ na uvodni sestavek z dne 15. julija 1936. leta).

Zopet „cvilim“ in „mijavkam“, kakor je blagovolil dejati „Slovenski gospodar“ o mojem sestavku v „Slovenski zemlji“ z dne 30. junija; toda to je postranska stvar, kakšen okus ima ta ali oni, čeprav se po pisavi (slogu) pozna človek. Nekaj drugega pa moram najprej ugotoviti, preden se spustim v razgovor. Med člankarjem „Slovenskega gospodarja“, ki mi ni znan, in med menoj, je kitajski zid: **tiskovni zakon**. Vsako vprašanje se da reševati le v svobodi. Ako si pa vezan, da ne smeš govoriti jasno, kakšen uspeh je potem mogoč? Tega se je treba zavedati in „brzdati jezik“, čeprav si v nevarnosti, da te napačno ali premalo razumejo ali ti očitajo, da ne moreš „zanikati niti zatemniti luči, ki sije iz dejstev“ (besede nasprotnega člankarja).

I.

Pohvalno omenjam, kar bi se moralo razumeti samo po sebi, a se pri nas ne da, je člankar „Slovenskega gospodarja“ priobčil svojim bralcem stališče „Slovenske zemlje“ glede dogodka s slovensko zastavo na shodu v Zavrčah; toda še sedaj ni zadovoljen z našo „slabotno-milo“ sodbo. Vnovič piše o „podrejenosti in manjvrednosti slovenstva v gibanju političnega mačkovanja“. Na to odgovarjam prvič z vprašanjem: Ali je znano člankarju, kakšno usodo doživlja slovenska zastava **drugod**? Že zadnjič sem hotel o tem pisati, a je posegla vmes „višja sila“. V zasebnem razgovoru bi člankarju marsikaj povedal, česar morebiti ne ve, ker živi daleč od Ljubljane in še dalje od Belgrada...

Drugič ga pa opozarjam na dopis v zadnji „Stari pravdi“ z dne 16. julija, kjer se dogodek pojasnjuje **tako**, da je prizadeti posestnik iz pozabljenja ali nepoučenosti razobesil srbsko zastavo namesto slovenske; opozorjen, naj barve obrne, da bo zastava slovenska, je to tudi storil. Ako je to poročilo točno, potem je bil položaj drugačen, to se pravi za zborovalce: pravilen. Zakaj se ni oglasil posestnik sam, ako je izvedel za to gonjo po časnikih, da bi bil takoj povedal resnico in na-

pravil konec napačnim govoricam in poročilom? Ali hoče „Slovenski gospodar“ dognati sedaj resnico in o njej poročati? To bi bila njegova dolžnost kakor tudi „Slovenca“, ker sta sprožila vprašanje.

II.

Poprečno pojmovanje marksizma (nauka o družbi, kakor sta ga učila Marx in Engels), sloni na absolutnosti, s katero presoja zgodovinski razvoj. To se pravi: ne pozna relativnosti, primerjave, kaj in kakó je bilo prej, kaj in kakó se je razvijalo ter izpreminjalo. Ta sodba je takoj in v celoti: **obsodba**. V tem pa tiči glavna napaka dogmatičnega pojmovanja, ako svojemu nasprotniku ne priznava ničesar dobrega, ampak ga s sodnega stola prekolne, ne da bi ga skušalo doumeti in oceniti z razvojnega stališča.

Člankar v „Slovenskem gospodarju“ stavlja nasproti načelu o gospodarski osnovi življenja, ki jo uči marksizem, to dejstvo, da so imeli že Rimljani pregovor: Najprej živeti, potem modrovati, a da v Rusiji ljudje nimajo ne jesti ne piti, nimajo človeka dostojnih stanovanj, nimajo obleke: tam je volk (marksizem) sit, a koza (ljudstvo) ni cela.

Gledé marksističnega nauka o družbi je povedal sam Engels, da sta z Marxom posebno poudarjala gospodarsko stran zgodovinskega življenja zato, ker so nasprotniki (n. pr. somišljeniki takratnega nemškega, zlasti Heglovega modroslovja — moja opomba) prav to **glavno načelo** zanikavali; na ta način nista vedno utegnili ter ni bilo umestno in prilično, da bi bila primerno upštevala tudi **druge** sodelujoče faktorje. — Koliko pametnega in koristnega pa so že učili stari Grki in Rimljani, a koliko neumnosti in škodljivosti srečujemo pri ljudeh še vsak dan!

O predvojnem marksizmu, ki je bil takrat praktično izražen v socialnodemokratični stranki, je dejal Bismarck, njegov poznavalec in nasprotnik, da je ta stranka taka, kakršna je, vendar vedno pomembno znamenje za bogate sloje v tem, da ni vse tako, kakor bi moralo biti; ako bi ne bilo

socialne demokracije in bi se je ne bala množina ljudi, bi še danes ne bilo tistega mirnega napredka, ki smo ga doslej sploh napravili v družbeni preosnovi, in v tem pomenu je strah pred socialno demokracijo prav koristna stvar za tistega, ki sicer nima srcá za svoje uboge sodržavljane. Posnel sem ta Bismarckov izrek iz Herknerjevega spisa „Delavsko vprašanje“.

Ustavljam se pri besedi „**miren napredek**“ in pravim? Ako bi bil v Rusiji (isto velja za vsako deželo) bolj mogoč miren napredek v družbenem oziru, ne bi bilo treba tako krvavega preobrata; zakaj hud pritisk rodi še hujši odpor. Preobrat je dan v človeški družbi po vzročnosti razvoja; toda njegova oblika ni povsod ista, ker je odvisna od posebnih gospodarskih, duševnih in političnih prilik, ki je v njih živel ali živi kak narod. Tudi rusko revolucijo moramo presojeti kot plod ruske zgodovine in jo primerjati s prejšnjo dobo. V tem oziru se sklicujem na izvrstnega poznavalca in očitavca, ki ni boljševik: Masaryka. Nisem ga še slišal ali bral, da bi bil takó ostro ocenil ruski carizem, kakor je to storil v velikem spisu „Svetovna revolucija“, a glede sedanje Rusije je razdelil **luč in temo** v primerjem razmerju. Končno bi hotel še pripomniti, da začetni poskus komunizma v Rusiji ni uspel, ker za to družbeno obliko niso še nikjer dani pogoji.

III.

Člankar v „Slovenskem gospodarju“ nam zopet očita, da nimamo pozitivnega programa, ampak samo negativnega, ker smo proti centralizmu in unitarizmu, kar razglša tudi JNS; treba je jasnosti in doslednosti.

Prav ima neznan časnikiar „Slovenskega gospodarja“: **jasnosti in doslednosti** hočemo, ki ju doslej pogrešamo v slovenski politiki; zato smo se odločili, da na stopimo. Med nami in mnogimi drugimi je ta razloček, da smo že zdavnaj načelno označili svoje državnoopravno stališče — — — Storili smo to v časopisu „**Demokracija**“, ki smo ga takrat izdajali slovenski opozicionalni socialistični izobraženci. Ni naša krivda, ako danes ne moremo vedno določeno govoriti. Člankar „Slovenskega gospodarja“ bi to lahko razumel; saj so njegovi politični voditelji pred kratkim čutili isto

na lastni koži. Zató kaže očitek brezprogramnosti nepristojnost, ki preseneča. Pa pojdemo dalje!

Prehajam preko gibanja, ki ga je vodil svoje dni list „Avtonomist“ in se ustavljam pri Radiću, ki se ga je dotaknil tudi člankar v „Slovenskem gospodarju“, češ da je leta 1924, „brezpogojno priznal centralizem in vse, kar je z njim v zvezi, ter svečano razglasil Slovence, Hrvate in Srbe za en narod“. Vzemimo zgled iz avstrijske zgodovine! Čehi se tudi dolgo časa (od 1863. do 1879. leta) niso udeleževali državnega zbora na Dunaju, posebno po uveljavljenju dualizma; končno so opustili to politiko in priznali takratno pravno stanje kot **izhodišče** z namenom, da ga polagoma izpremené. Kljub mnogim ugodnostim, ki so jih dobili, niso dosegli izpremembe dualizma. Podobno je Radić napravil poskus, ki je nje-ga veljal življenje, a Hrvate iz-treznil.

Že prej se je bil Radić sporazumel z vodjem prečanskih Srbov Pri-bičevićem v „**Kmečko-demokratski koaliciji**“, ki je 1. avgusta 1928. leta (takrat je bil Radić še živ, a smrtno bolán) sprejela izjavo, v kateri je bilo rečeno, da „je v narodni zavesti dosedanja državna ureditev v celoti uničena z znanimi dogodki“ (atentat v skupščini) in da se hoče „Kmečko-demokratska koalicija“ bojevatí „za popolno enakopravnost vseh navedenih individualnosti“. Ta izjava je bila namerjena proti t. i. vidovdanski ustavi. Pripominjam, da je ta izjava še danes veljavna in obvezna za vse, ki se prištevajo omenjeni koaliciji. In skupina okrog „Slovenske zemlje“ je postala slovenski del te prečanske koalicije, v kateri so še Hrvati in Srbi.

Že iz tega se vidi, kaj hočemo; toda napravimo še korak dalje. Kakor drugi in večkrat, takó zamerja dr. Mačku tudi člankar v „Slovenskem gospodarju“ njegov „molk“, češ da „nihče ne ve“, kaj je Mačkov program. Na to odgovarjam samo z dvema dejstvom. Prvo dejstvo so t. i. „**zagrebške punktacije**“ z dne 7. novembra 1932. leta, katerih peto točka obravnava v osnovi (podrobno seveda ne, ker takšne načelne izjave in razglasi tega nikjer in nikoli nimajo) bodočo državno ureditev. Skupna država bodi — takó se glasi v bistvu ta odstavek — urejena po svobodni volji vsakega njenega uda (ta beseda je odločilna), da se skupni posli do-

Iz notranje politike

Pridobiti hočejo delavce.

Pred nekaj dnevi je JRZ sklenila, da bo napravila svojo delavsko organizacijo. Organizacija se bo imenovala Jugoslovanska delavska zveza. Pravila so že sestavljena in so predložena notranjemu ministru v odobritev.

Nevaren tip.

„Muslimanska svijest“ piše o Peri Živkoviču takole:

„On je nevaren tip. Da, zelo nevaren in pripravljen na marsikaj! Mi Hrvatje se dobro spominjamo njegove vlade — aretacij, mučenj, procesov po zakonu o zašiti države, internacij, ubojev itd. On je oče strahovite tiskovne cenzure, on je bil uničevalec vseh svobod, on je podil Hrvate v emigracijo. On osebno, Peter Živković! Absolutist do skrajnosti, ki je še danes pripravljen, priti na oblast s katerimkoli sredstvi in obdržati se na njej brez ozira na ceno. Živković je gotovo velika nevarnost za državo. Prej je bila JNS filmska komedija, sedaj pa postaja z Živkovičem film poln spletk, prestopkov, vohunstva, natolcevanj in pripravljenosti na vse. Živković je danes sovražnik države številka ena in ga je treba likvidirati prej, preden pride na oblast. Likvidirati ga pa more le popolna demokracija v popolnem smislu besede. Nasprotno pa protidemokracija s komandiranim predstojništvom in komandiranim tiskom (ki ne kaže pravnega položaja) pospešuje rast osebnostnih diktatorskih prizadevanj, ki v takih časih sama sebi licitirajo ceno in vplivajo celo na one, ki morejo odločevati, ali naj živimo tako ali drugače.“

JNS govori.

V Belgradu je zasedal izvršilni odbor JNS. Seji je predsedoval Peter Živković, ki je to pot prvič izvrševal svoje predsedništvo. Prišel pa ni častni predsednik stranke Uzunović. Njegovo navzočnost tolmačijo v opozicijskih krogih kot znak, da Uzunović še vedno ne soglašja s smerjo, ki se je v JNS uveljavila z izvolitvijo Petra Živkoviča. Pač pa so se udeleževali seje nekateri bivši ministri Jevtičevega režima, ki so še danes člani Jevtičevega kluba.

Peter Živković je imel programatičen govor. Znova je poudaril, da je osno-

Kolporterji, ki do 11. avgusta ne bodo plačali 14. številke „Slovenske zemlje“ po poslani položnici, lista ne bodo več prejeli. Kolporterjem ostane 25% izkupička za stroške dopisovanja in vračanja lista. Neprodanim izvodom, odrežite glave in jih pošljite upravi nazaj.

Pri sestavljanju nove kartoteke so se nam pojavile napake, zato prosimo vse, ki napake opazijo, da nas nemudoma obveste.

Naš lokal se nahaja v Blasnikovi tiskarni, Ljubljana, Breg 10/II. Uradne ure so dnevno od 9. do 1/21. ure dopoldne in od 4. do 6. ure popoldne. V soboto popoldne je lokal zaprt.

ločijo sporazumno ter se zavarujejo posebne in splošne koristi udov in celote. Pripominjam, da je tudi po Sloveniji v isti dobi krožila izjava, ki utegne biti znana „Slovenskemu gospodarju“, a da danes nočejo biti njeni spoznavalci tisti, ki so zaradi nje takrat trpeli preganjanje...

Drugo dejstvo o Mačkovem „molku“ je njegov razgovor z urednikom lista „Slovak“, ki ga je priobčil urednik Mach v številki z dne 13. oktobra 1935. leta.

Dovolj o tem! Hotel bi se dotakniti še dveh opazk v „Slovenskem gospodarju“, izmed katerih ena ni pravilna, a druga je. Ako pravi člankar, da odklanja J.N.S. centralizem in preveliki unitarizem, potem je to točno gledé centralizma (seveda v teoriji, a kakó se je doslej dejansko kazala praksa, dobro vemo); toda unitaristično

Na ogled pošljemo le dve številki. Drugi priložimo položnico.

Vsaj enomesečno naročnino nam mora plačati vsak, ki hoče list redno dobivati.

Nekaterim kolporterjem lista nismo mogli poslati, ker nam je pošel.

urejena država je zanjo začetek in konec vse politike: ena vlada, en zakonodajni zbor. To je načelo enotne ali unitaristične države. Nasprotno temu ima zvezna država skupno vlado in skupno zakonodajstvo za sporazumno določene skupne posle, a posamezne državne edinice ali udje skupne države imajo zopet samostojne vlade in samostojno zakonodajo. Tega pa J.N.S. neče, ampak zagovarja samó „široko“ samoupravo, kakor J.R.Z.

Druga opazka „Slovenskega gospodarja“, da korenini program slovenskega v slovenski zemlji ter da je „mačkovstvo“ za slovenstvo tuj element, ki v Sloveniji nima pravice do obstoja, je pravilna, ker smo tudi mi vedno poudarjali, da smo in moramo biti samostojni; saj je to naravni nasledek našega programa. Toda danes smo v boju za dosego tega programa, kjer iščemo zaveznikov, ki bi imeli enaka načela. Zato priznavamo dr. Mačka kot vrhovnega predstavnika prečanske opozicije izven parlamenta, kakor imata tudi J.N.S. in J.R.Z. svoja vrhovna predstavnika. A glej čudo! Ne vem, po kateri logiki smeta imeti imenovani parlamentarni skupini srbska politika za predsednika, a izvenparlamentarna prečanska opozicija ne bi smela imeti za skupnega predsednika hrvatskega politika! Tega s preprosto pametjo ne razumem; samó časih se mi posveti v glavi, da je treba morebiti politikovati po latinskem izreku: Ako dve osebi napravita isto, vendar to ni isto!

Končujem. **Politika slovenskega ljudstva mora biti jasna in odločna v namenu, dosledna in poštena v delu.**

va JNS šestojanuarski manifest. Med ostalim pa je izjavil, da je tudi JNS za pravično rešitev hrvaškega vprašanja in sicer za tako, ki bo ohranila narodno edinstvo. (Živković torej rešuje hrvaško vprašanje po znanem receptu: volk sit, koza cela.) Nadalje se je zavzemal za izdelan jasen in izpeljiv načrt, ki bo dokazal, da jugoslovanska misel ni v nasprotju niti z eno opravičeno zahtevo niti enega dela naroda niti enega kraja države. Po Živkovičevih besedah pa se JNS ne bo lotila samo tega nemogočega dela. JNS se namreč tudi hoče proti svojim nasprotnikom boriti „v mejah zakonov zvesto spoštujoč zakonitost in avtoriteto“. Da bo cimzem popolen, je Živković na koncu celo izjavil: „Smo iskreni demokrati“. Torej tudi to smo doživeli, da nastopa Živković kot branilec demokracije in zakonitosti.

Da bomo razumeli številke.

Pri prihodnjih občinskih volitvah bo v mnogih hrvaških občinah postavljena samo ena lista, lista HSS. Za te primere je vodstvo HSS dalo navodilo, da naj se volitev udeleži le toliko volilcev, kolikor je potrebno, da bodo volitve formalno v redu. Drugi pa da lahko ostanejo doma. Da se torej ne bomo čudili, če bo udeležba na Hrvaškem majhna.

Kako delajo Hrvati.

Če berete „Hrvatski dnevnik“, boste našli vse polno poročil o političnih shodih. Samo od preteklega torka do preteklega petka smo zasledili poročila o sedmih shodih. Dva shoda v okolici Crikvenice, potem Čakovec, Milaševci, Belec, Domaljevac, Visoko. V tem pa niso vštete neštene konference kakor tudi ne druge prireditve, ki so tesno zvezane s političnim življenjem hrvaškega naroda. Za mesec avgust je napovedanih že vse polno političnih shodov.

Politika po svetu

Boji v Španiji so se razvili v pravo državljansko vojno. V središču vojnega dogajanja je na eni strani Madrid, na drugi Saragossa. Uporniki skušajo prodreti proti Madridu, vlada pa skuša zavzeti Saragoso, trdnjavo, ki je v nasprotju rokah.

Moč vlade je v številu in v velikem navdušenju ljudstva. Celó žene in mladina se oborožujejo. Da bo enotnost večja in da bo ljudska edinost prišla do izraza, se je tudi spremenila madridska vlada. V vlado so vstopile vse stranke Ljudske fronte. Vse stranke bodo od sedaj nosile odgovornost. **Vlado podpirajo tudi narodne manjšine, Katalonci in Baski, ki so zelo katoliški. Narodne manjšine vedo, da ne morejo nič pričakovati od upornikov, ki so zagrizeni centralisti.**

Moč upornikov je pa v tehniški opremljenosti in v vojaški moči zbranih v Maroku. Dobro je označil vlogo upornikov neki angleški list. Prinesel je karikaturu generala Franca, vodje upora, in mu dal v usta tele besede: „Škoda, da ne moremo prepeljati kolonialnih čet in tujske legije. Ti bi postreljali Špance in Španija bi bila naša.“

V špansko državljansko vojno so pa zapletene tudi tuje fašistične države. Od vsega početka se je sicer govorilo, da podpira generala Franca Italija in da je general Franco celo pričel upor po dogovoru z Musolinijem. Vendar je nastala

Tudi za mir delajo Hrvati.

Kakor znano se bo meseca septembra vršil v Ženevi svetovni mladinski kongres za mir. Tudi pri nas so se vršile za ta kongres velike priprave. Kakor smo pa obveščeni, so sedaj te priprave zastale. Mnoge organizacije so se vstrašile znane gonje, da je ta kongres komunistično maslo.

Na Hrvaškem se pa vršijo priprave kar naprej. Tako sta se vršili pretekli teden dve konferenci. Hrvaški listi so tudi prinesli obvestilo mednarodne Zveze društev za Društvo narodov, da ta kongres ni nobeno komunistično maslo, temveč da se bo vršil na pobudo in pod vodstvom te Zveze.

Tudi Slovenci imamo Društvo za Društvo narodov. Ali se je to društvo dovolj pobrigalo, da bi podržalo tudi med nami plemenita pobuda, ki jo je dala mednarodna Zveza, katere član je?

Velik političen proces

se nam obljublja. Zagrebško državno tožilstvo je izdelalo obtožnico proti kmetom, ki so zapleteni v kerestinske dogodke od 16. aprila. Državno tožilstvo obtožuje 29 kmetov radi umora in uničenja pohištva. Obtožnica obsega skoro 90 tipkanih strani.

Obletnica Radičeve smrti.

Dne 8. t. m. poteče osem let od smrti Stefana Radiča, ki je bil obstreljen v skupščini dne 20. junija 1928. leta. O njegovem pomenu prinesemo prihodnjič članek, ki je bil napisan pred osmimi leti, a prav danes bolj kot kdaj prej pravilno osvetljuje njegovo dobo in podobo.

Zadušnica.

Dne 8. t. m. se bo vršila zadušnica po pokojnem Stefanu Radiču, voditelju in učitelju hrvaškega naroda. Vršila se bo v Frančiškanski cerkvi. Da bi mogli biti navzoči tudi tisti, ki so pozneje zadržani bo maša zgodaj zjutraj ob 6.30.

la velika osuplost po vsem svetu, ko sta dva aeroplana, brez vsakega znamenja toda z italijanskimi vojaškimi piloti in polna municije, padla v francoskem Maroku in tako odkrila, da prihaja iz Italije upornikom pomoč. General Franco je dobil iz Italije do sedaj 14 aeroplanov, iz Nemčije pa tri.

Francija je bila do sedaj strogo nevtralna prav zato, da bi fašistične države ne imele nobenega izgovora za svoje vmešavanje. Spričo odkritega vmešavanja Italije pa tudi Francija ne bo mogla ostati pri miru. Značilno je, da je sedaj prišlo k pameti celo francosko desničarsko časopisje. V začetku so desničarski listi besno napadali vlado Ljudske fronte radi njenih simpatij za špansko vlado. Sedaj pa so pričeli uvidevati tudi ti, da general Franco samo kuje tretji zob trozoba (Nemčija, Italija, Španija), ki se naj bi zabodel v bok francoski republiki.

Francosko in angleško delavstvo je pričelo veliko zbiranje sredstev za vladne čete.

Pričela je olimpiada v Berlinu. Kakor vse kaže, jo bo nemški režim izrabil za velikansko propagando. To se je pokazalo že takoj ob začetku, ko so tekači nosili olimpijsko bakljo iz Grčije skozi Bulgarijo, Jugoslavijo, Madžarsko, Avstrijo in Češkoslovaško v Nemčijo.

Do velikih demonstracij je prišlo v Avstriji ob prenosu olimpijske baklje.

Hitlerjevci so posebno na Dunaju demonstriali za Nemčijo. Njihov klic je: En narod, ena država! Preiskava je dokazala, da so demonstracije pripravili agenti, ki so bili prišli iz Nemčije. Velike nade je avstrijskim vladnim krogom vzbudila zadnja pogodba, ki sta jo sklenila Papen in Schuschnig. Te nade so pa bile, kot vidimo, neosnovane. Kljub temu da je Nemčija z zadnjo pogodbo priznala neodvisnost Avstrije, še vedno vodi propagando za „anšlus“.

Zanimivo je, da avstrijski cerkveni krogi že od vsega začetka niso bili navdušeni nad Papen-Schuschnigovo pogodbo. Kakor znano preganja nacionalni socialistični režim v Nemčiji prav katoliške cerkve. Da bi potolažil katoličane, je zato avstrijski vladni časopis poskušal podtakniti nemško protikatoliško gonjo tistim komunistom, ki so prešli k nacionalnemu socializmu. (Uvodnik v tem smislu je prinesel tudi „Slovenec“.) Toda slabo je naletel! Salzburški škof Dr. Waitz je ta članek ostro zavrnil. Odklonil je nacionalni socializem na sploh.

V Bolgariji se pripravljajo na volitve. Kjoselvanov je 4. jul. sestavil novo vladno, ki je obljubila volitve za konec oktobra. Vlado sestavljajo po večini neustrankarski ljudje, vendar sta v njej tudi dva zastopnika Cankova, znanega moralca Stamboljskega. Vlada pri volitvah ne bo nastopila; vendar se je bati, da bo iz navedenega razloga močno vplivala na volitve v smislu Cankova. Cankov vodi bulgarske nacionalne socialiste, ki posnemajo nemške soimenjake. V besedah se seveda tudi on izjavlja za demokracijo in parlamentarizem. Opozicija bo pa skupaj nastopila. Po nekaterih vesteh je v Bolgariji prišlo do ljudske fronte po francoskem zgledu. Glavno geslo bulgarske opozicije je vrnitev stare demokratične ustave, ki jo je diktatura odpravila.

Abesinija še ni ukročena. Vedno in vedno se ponavljajo vesti, da Abesinci napadajo italijanske postojanke, posebno železniško progo, ki vodi iz Džibutija v Adis Abebo. Do sedaj je italijanska vlada te vesti po večini zanikala ali vsaj poskušala zelo omiliti. Kako resni pa so ti spopadi, pa se najbolje vidi po tem, da je te dni prispel v Džibuti transport s 500 ranjenci. Iz italijanskih vojnih pristanišč v Afriki pa prihajajo vesti o velikih sabotažnih dejanjih. Italijanski vojaki so siti vojne.

Pet kandidatov se bo borilo pri prihodnjih volitvah za predsedniško mesto Združenih držav Severne Amerike. Razen Roosevelta, dosedanjega predsednika in kandidata demokratične stranke, bodo še nastopili Landon, kandidat republikanske stranke, Lemke, kandidat novoustanovljene „Union party“, Norman Thomas, socialist, in Earl Browder, komunist. Republikanec Landon je veleposelstnik in industrijalec olja, zvezan z znamenito firmo Standard Oil. Podpira ga fašistični časopisni Hearstov trust. Lemkeja pa podpira pater Coughlin, ki je znamenit po svojih govorih.

Pri Verdunu, kjer je v svetovni vojni padlo čez milijon Nemcev in Francozov, se je sredi preteklega meseca vršila pretresljiva slovesnost. Tisoči in tisoči bivših bojevnikov, tovarišev tam pokopanih žrtev svetovne vojne, so se zbrali in sredi noči prisegli, da bodo vse storili, da svet ne bo znova pozorišče takega klanja.

Naroči
„Slovensko zemljo“!
Postati hoče tvoje glasilo!

Podlaga je dana!

Kakor je že „Delavska politika“ od 1. t. m. objavila, je bila sklenjena med zastopniki „Slovenske zemlje“ in socialisti skupnost političnega nastopanja. Izjava, ki so jo zastopniki podpisali, se glasi:

Skupini „Slovenske zemlje“ in socialistov sta se zedinili za naslednji skupni akcijski program:

1.) Borba za popolno svobodo, to je za politično in gospodarsko demokracijo za vse državljane in državljanke; takojšnji razpust skupščine ter razpis svobodnih in tajnih volitev na podlagi proporcionalnega volilnega sistema.

2.) Borba proti fašizmu in vsaki diktaturi.

3.) Borba za notranjo preureditev države na podlagi enakopravnosti in svobodnega sporazuma Slovencev, Hrvatov in Srbov z upoštevanjem jezikovno-kulturnih pravic narodnih manjšin.

4.) Borba za svetovni mir in proti vojni.

V vseh drugih svetovnonazornih, političnih in socialnih vprašanjih ohrani vsaka skupina popolno svobodo.

V Ljubljani, dne 20. julija 1926.

Za socialiste: **Josip Petejan**, l. r., **Viktor Eržen**, l. r., **Dr. Celestin Jelenc**, l. r.

Za „Slovensko zemljo“: **Dr. Vekoslav Kukovec**, l. r., **Stane Vidmar**, l. r., **Dr. Drag. Lončar**, l. r.

*

Vsi naši bralci se brez dvoma zavedajo pomena objavljenega sklepa. Sedaj lahko mirno ugotovimo: **Podlaga za slovensko ljudsko fronto je podana!** S prvim uspehom je venčano naše delo, v kolikor je njegov namen ustvariti združeno opozicijo za svobodo in demokracijo, proti fašizmu

in za mir, da porabimo besede „Delavske politike“.

Želimo, da ne ostane samo pri prvem uspehu. Želimo predvsem, da ne ostane samo pri volilnem sodelovanju dveh skupin, da ne ostane samo pri volilni koaliciji. Naj iz tega nastane veliko ljudsko gibanje za razširitev in ohranitev tistih dobrin človeškega napredka, ki so iz nas Slovencev šele napravile narod, ljudstvo, ki se zaveda svoje zemlje, svojega tvornega in duhovnega bogastva, svoje skupne preteklosti in svoje skupne bodočnosti! Naj iz tega nastane veliko ljudsko gibanje za svobodo, mir in kruh!

Zato pa tudi posebej in izrecno poudarjamo, da je naša zveza odprta vsakomur, ki se hoče bojevati za slovenske narodne in ljudske pravice.

Treba je sprejeti boj!

Naslednji dopis iz Celja smo uvrstili med članke. Celjski primer iz l. 1935. namreč dobro kaže, da pridejo trenutki, ko je treba opustiti vse taktiziranje in stopiti v odprt boj. Ta objava se nam zdi posebno pomembna danes, ko so nekatere skupine z vsem srcem na slovenski strani, izgubljajo pa moči in čas v taktiziranju. Op. ur.

Navdušenje, ki je zajelo ob petomajskih volitvah vso Savinjsko dolino, ko se je kljub terorju neustrašeno vrgla v boj za zlom Jevtičeve diktature, je bilo pravi izraz demokratičnega mišljenja našega kmečko-delavskega ljudstva. Naš kmet in naš delavec, ki tvorita pretežno večino celjskega volilnega okraja, sta takoj spoznala, kje jima je mesto. Odločila sta se po svojem zdravem razumu za opozicijsko listo dr. Mačka, ki je bila edina resna lista proti Jevtičevemu terorizmu. Mi smo bili prepričani, da je treba iti s Hrvati skupno v boj, kajti le tako je bilo mogoče zlomiti sistem takratne vlade in priboriti tudi slovenskemu narodu njegove demokratične svoboščine. Vedeli smo, da gre za zgodovinsko pomemben trenutek naše zgodovine: Odločiti smo se morali ali za demokracijo in svobodo Slovencev, Hrvatov in Srbov ali pa za zmago Jevtičevega jugoslovenstva. To integralno jugoslovenstvo smo Slovenci za časa 6. januarske diktature na lastni koži dovolj bridko čutili.

Vedeli smo pa tudi, da more le aktiven boj za opozicijsko listo dr. Mačka zadati smrtni udarec centralistični diktaturi. Zato nismo mogli odobravati stališča tistih, ki so propagirali abstinenco. Prav tako pa smo pobijali poskuse tistih, ki so bili mnenja, da je iz popolnoma krajevnih ozirrov treba iti v celjskem okraju z Jevtičevo listo in podpreti drugega kandidata, samo da se prepreči zmaga JNS kandidata Prekorška. Nam so bili vsi kandidati Jevtičeve liste enakovredni. Bili smo prepričani, da gre za zmago enega ali drugega sistema in da so zato glasovi za tega ali onega Jevtiče-

vega kandidata oddani za sistem terorja in diktature. Nam ni šlo za Jevtičevega kandidata, temveč za njegovo listo kot celoto.

Po volitvah in po padcu Jevtičevega režima so uvideli pravilnost našega stališča tudi tisti, ki so 5. maja mislili, da rušijo sistem, ko so oddali svoje glasove za drugega Jevtičevega kandidata. Če bi ravnali povsod tako iz krajevnih in taktičnih ozirrov kot so nekateri v Celju, bi bil Jevtič zmagal na vsej črti, ž njim pa tudi režim nasilja, ki ga še vsi prav dobro pomnimo.

V odločilnem trenutku . . .

(Dopis z Dolenjskega.)

Mislite si javne volitve. Volilci prihajajo, da opravijo svojo državljansko dolžnost. Spretnější opazovalec bi v teh trenutkih lahko marsikaj dognal.

Priznajmo si, da smo Slovenci precej ponižen narod; še izobraženci, še bolj pa ostali narod. Ne mislim s tem ugotoviti nekaj nečastnega, saj je šla tisočletna vzgoja edino za tem namenom. Toda na volišču smo!

Volilci so tu, in če tudi kdo reče, da je to nenameravano, je resnično dejstvo, da imajo režimski volilci najugodnejše stališče. Samo pogled zadostuje, pa smo si na jasnem. Tu ni sledi dušne razklanosti in napetosti ob tistem notranjem boju, ki je reden spremljevalec javnega glasovanja za opozicijo. Prav raditega ostanejo tisti, ki v sebi ne čutijo toliko duševne energije, da bi prenesli vse neprilike, lepo doma. Pravijo, da je vse skupaj nič ter da se borba ne izplača.

Tisti, ki glasujejo, pridejo v skupinah, da si tako drug drugemu lajšajo napetost, ki je v njih. Tisti, ki bo glasoval za opozicijo, ne more prikriti neke vznemirjenosti. Oči so mu nemirne, barva obraza je preveč povdarjena, kar ves izraz daje čutiti, da ga je odločitev stala precej duševnega napora. Teža, ki mu leži na duši, mu ne da jasne besede in često se ne znajde prej, dokler ni zunaj volišča. Za-

Nastopilo je iztreznjenje. Tisti, ki so napravili taktično napako, danes priznavajo, da smo imeli prav mi, ki smo šli odkrito v boj za zmago pravice in svobode slovenskega ljudstva. Danes smo na isti poti. Združilo nas je spoznanje, da moremo le strnjene v nezlomljivi bojni vrsti z svojim kmetom in delavcem doseči in izvojevati svoje pravice. Če bo slovenski narod sam strnjen in bo stal skupaj ramo ob rami z brati Hrvati, ki so naši neposredni sosede, bomo dosegli to, kar nam je skupni ideal: svobodo in enakopravnost slovenskega naroda v okviru jugoslovanske države!

dostuje najmanjši povod, da si notranja napetost najde izhodišča in olajšanja.

So to opazovanja s podeželja, ki kažejo, da se Slovenci v odločilnih trenutkih često ne znajdemo. Dolenjski mali kmet, bajtar in gostač so prepričani, da ni njim usojeno nič drugega kot garanje od mraka do mraka. Glasovanje in vse ostalo ga ne zanima, le to ve, da mu gre vsak dan slabše. Tako nesamostojen je, da glasuje za tisto, proti čemur se mu upira vsa duša.

Vendar nas opazovanja tudi uče, da se je tudi med nami pričela dramatična zavest in zaupanje v moč slovenskega naroda. Težke so često odločitve, a dvigajo nas iz občutja manjvrednosti. V odločilnih trenutkih se vidi, kako zrel je narod in posamezni njegovi deli.

Opazovalec.

Iz nemškega pravosodja.

Neki nemški časopis prinaša: Neki žid se je zaljubil v svojo kuharico in dobil z njo dva otroka. Hotel se je z njo poročiti. To pa mu je bilo prepovedano, ker hitlerjevski zakoni ne dovoljujejo omadeževanja arijske rase. Dobro. Nato je bil žid obsojen na 7 mesecev zapora, ker je imel v svoji službi ženo arijske rase. Vreči bi bil moral mater svojih otrok na cesto. Kaj pravite?

Gospodarski vestnik

Seja načelstva „Sloge“

Poročilo tov. Kreutzerja. — Kljub težavam vsestranski napredek. — Zaupniki se oglašajo od vsepovsod. — Umestni gospodarski predlogi.

Dne 2. avgusta je imelo načelstvo „Sloge“ r. z. z. o. z. v Ljubljani svojo peto redno sejo. Tajnik zadruga tov. Pavel Kreutzer je izčrpno poročal o delovanju zadruga. Iz njegovega poročila prinašamo nekatere stvari:

Na slavnosti dr. Mačkovega rojstnega dne v Zagrebu dne 19. pret. m. je slovensko „Slogo“ zastopal njen tajnik.

Načelstvo je v zadevi organizacije storilo vse, kar je moglo. Če do danes še niso tako veliki uspehi, kakor bi želeli, so temu krivi tisti, ki naše delo ovirajo, naše zaupnike zasledujejo in jim prete ter delovanje „Sloge“ slikajo v najtemnejših barvah. Razni oblastneži pač čutijo, da bi zmaga „Slogine“ misli med Slovenci ustvarila čisto nov položaj, ki bi globoko posegel v načrte tistih, ki imajo danes korist od tega, če sta kmet in delavec gospodarsko odvisna in izkoriščana. Ne gre samo za gospodarske koristi, posameznih izkoriščevalnih stanov, temveč tudi za politične koristi. Iz tega razloga pa očitajo tudi naši zadrugi, da se skriva za njo komunizem; toda ugotoviti moramo, da je boj za ohranitev vsakdanjega življenja in za izboljšanje gospodarskega položaja naša temeljna dolžnost. Mi nismo med tistimi, ki ustvarjajo danes pogoje za komunizem. To naj si gospodje dobro zapomnijo in potrkaajo na svoja prsa. Oklepamo se „Sloge“ in delamo zanjo zato, ker se zavedamo, da je pravilna osnovna misel bratov Radičev: Le organiziran narod se lahko reši iz gospodarske stiske in vsa moč je v složnem in naprednem narodu. Seveda treba je, da se naš narod, ki je znal v preteklosti neumno in tiho prenašati krivico, nauči modro in vztrajno braniti svoje pravice.

Zavedajmo se torej velikega pomena skupnosti in složnega sodelovanja vseh delovnih stanov, ker le v tem je gospodarska rešitev. Posameznik je šibak in se ne more uspešno postaviti v bran izkoriščevalcem. Tudi posamezne zadruga tega ne morejo, ker so omejene le na majhen okoliš. Le tedaj, če bo vse slovensko delovno ljudstvo združeno v mogočno zadrugo, ki bo imela točen pregled o razmerah in potrebah posameznih krajev, si bo ljudstvo lahko pomagalo. Le taka zadruga more pravilno usmerjati narodno gospodarstvo in more po potrebi to, kar je v enem kraju preveč, napotiti tje, kjer manjka. Samo v taki organizaciji, ki obsega sleherni vas, je mogoče določiti, kaj naj ljudstvo prideluje, kaj izdeluje in kako naj pridelek in izdelek svojih rok izmenjuje. Edino taka organizacija res lahko združi osebne in družbene koristi v skupnem ali združenem gospodarstvu. Združiti pa mora predvsem kmeta, obrtnika in delavca, da postanejo neodvisni od izkoriščevalskih stanov in da dobi delovni človek za svoje trdo delo pošteno zasluženi kos belega kruha.

Zato gledamo z žalostjo na nerazumljivo početje nekaterih, ki ne razumejo niti zgodovinske važnosti razdobja, v katerem smo, niti velikega gospodarskega pomena „Sloge“. Obžalujemo in obsojamo njih nemodro početje, toda odnehamo ne! Ker ne moremo imeti shodov in sestankov, moramo pač delati od moža do moža, od vasi do vasi, dokler ne bo ves slovenski delovni narod zve-

zan v mogočno zadrugo, po zgledu hrvatske „Gospodarske Sloge“.

V zadnjih tednih smo imeli informativne sestanke zaupnikov v Gor. Logu pri Litiji, na Kočevskem, v Novem mestu, v Ormožu, v Toplicah na Dolenjskem in v Zalogu pri Ljubljani. Delo na organizaciji je težko, ker so v podeželju ljudje izgubili zaupanje v zadrugo, ker imajo pač z njimi žalostne izkušnje. Velika ovira je tudi splošna revščina kmečkega stanu in premajhna stanovska zavest. Kljub temu misel „Sloge“ predira v vse kraje in zahtevajo člani od nas zaupniške sestanke tudi na Jesenicah, v Trbovljah, v Hrastniku, v Brežicah, v Dobrunjah, v Celju itd. Nadaljni zaupniki so se priglasili iz Trebeljnega, iz Brežic, Javornika na Gor., Rajhenburga, Središča ob Dravi, Planine na Notranjskem, Jesenic na Dol., Bizeljskega, Ruš, Poljčan itd. Med sestanki omenjam še prav posebno sestank delegatov iz vseh severovzhodnih okrajev Slovenije v Ormožu na hrvatski strani, kjer smo se sporazumeli, da ustanove podružnico na osnovi, ki jo je načelstvo sprejelo na svoji 4. redni seji. Kadar zberemo potrebno število udov, bo ustanovni občni zbor podružnice in bo Prek-

Stane Lubienski:

O razdolžitvi kmeta

V 5. številki „Slovenske zemlje“ z dne 15. marca t. l. sem napisal sestavek o „Zaščiti kmetov“. Ker je to vprašanje vedno bolj pereče in so padle z odločilne strani zopet obljube, da se bo stanje kmalu končno uredilo, je potrebno, da povemo tudi mi svoje mnenje.

Odločiti se moramo ali za razdolžitve ali pa za zaščito kmetov. Kmetje so po večini zadolženi, nekateri celo prezadolženi. Dokler so cene kmečkih pridelkov krile pridelovalne stroške in donašale še nekaj prebitka, je mogel kmet, ki ni bil prehudo zadolžen, plačevati obresti in odplačevati tudi od kapitala. Danes, ko so cene kmečkim pridelkom padle skoraj za 60%, tega ne more več in se dejansko nahaja v prikritem konkurzu.

Tri vprašanja...

Zakon o zaščiti kmeta in vse „uredbe“ govore predvsem o zaščiti kmeta. V resnici pa hočejo s temi uredbami nepravilno kar z eno potezo urediti tri različna vprašanja.

Prvo je vprašanje zaščite. Zadolženega kmeta, ki ne more plačati zapadlih dolgov, je treba na vsak način zaščititi, da ne izgubi svoje domačije. To so uredbe do neke meje tudi upoštevale, toda tako, da so kmetje s tem načinom zaščite izgubili sploh vsak kredit. **Istčasno** so uredbe tudi predpisale način odplačevanja dolgov in s tem **načele drugo vprašanje**, to je vprašanje razdolžitve kmeta. Toda tudi to so napravile napačno.

Saj niti v dobrih letih ni kmet najemal hipotekarnih ali hipote-

murje s sosednimi okraji za Belo Krajino druga naša najmočnejša postojanka.

Zanimanje, ki ga kažejo zadnji čas naši somišljeniki za „Slogo“, nas lahko navdaja s trdno vero, da bomo kljub vsem oviram predri. Seveda se mora pa zgeniti tudi ljubljanska okolica, kjer je središče zadruga.

Načelstvo je sprejelo razne umestne predloge. Posebno važen je sklep, da morajo kmetje še naprej trdno držati cene živini in na sejnih skupno in pogumno nastopati. Včasih nam je škodoval karlovški sejem, kjer so bile cene najnižje. Danes pa je tam živina za Din 0.50 do 1.— pri kg dražja od naše, ker je v karlovškem okraju „Sloga“ že popolnoma organizirana. Na seji je bila tudi določena kot najnižja cena krompirja Din 1.— za kg. Kmetje naj se te cene drže in pod to ceno ne sme prodajati noben kmet. Obširno je o teh zadevah poročal načelnik zadruga tov. Jože Černe.

Razpravljalo se je tudi v zamenjavi naših pridelkov s hrvatsko „Slogo“. Za nas prideta predvsem v poštev krompir in zelje. Storjeni so že primerni ukrepi, ki bodo pa prinesli korist predvsem takim slovenskim krajem, ki so najbolj organizirani.

Zaupniki prejmejo v najkrajšem času razpredelnike prejemkov, da bodo začeli pobirati od udov tudi redne mesečne prispevke.

Seja, ki je trajala od 9. do 13. ure, je pokazala zunanji in notranji napredek zadruga.

plače in pomagajo finančnemu ministru iz zadrege?

Ozko zvezan s temi vprašanji je tudi **problem brezposelnosti**. Tudi tukaj bi lahko marsikaj storili, če bi bilo malo več volje in resnosti. Zakaj pa je vlada ljudske fronte v Franciji v tem oziru v kratkem času toliko storila?

Tako v politiki kakor v gospodarstvu moramo računati z dejstvi. Tudi pri vprašanju razdolžitve kmeta bi moralo biti tako.

Država naj sama ali po svojih državnih in poldržavnih denarnih zavodih prevzame kmečke dolgove na rok 30 do 50 let ter naj jih z majhnimi, kvečjemu 2% obrestmi skupaj z znižanimi davki od dolžnikov izterjuje v četrletnih ali mesečnih obrokih. Vsak drug način bi stvar samo spet zapletel, ne da bi jo do konca uredil. Zato je naravno, da doseданje uredbe niso rešile kmeta, čeprav se je povdarjalo, da so „vprašanje dokončno uredile“.

Svoj čas bi se bila stvar pač lahko uravnala še kako drugače, ali danes se ne da več. Del vlagatelj je že izplačan. Pri ustavitvi obrestovanja ali prisilnem odpisu vlog, bi trpeli samo tisti, ki imajo še zamrzel vloge.

Kako so nastali kmečki dolgovi?

Treba je pa še pripomniti, kako so nastali pri nas kmečki dolgovi? Žal slišimo prav dostikrat trditev, da iz gole zapravljenosti in malomarnosti. V posameznih primerih je bilo to že res. Kljub temu ne smemo jemati za podlago take površne sodbe. Kmečki dolgovi so pri nas nastali večinoma iz neugodnih socialnih in gospodarskih razmer. Pri nas je navada, da prevzame posestvo en sam sin, ki mora brate in sestre izplačati. Dote so bile zapisane, prevzemnik domačije se je zadolžil, vrednost domačije je padla, cene pridelkom tudi in prevzemnik je po nekaj letih ugotovil, da ima več dolga kakor vrednosti. Več kot 60% vseh primerov zadolženosti spada v to vrsto. V drugo vrsto spada kakih 25% primerov kmečke zadolžitve, ko so kmetje hoteli nerentabilno domačijo izboljšati in zvišati dohodek posestva. Zadolžili so se, da so popravili hleve, nakupili lepšo živino, kmetijske stroje, umetna gnojila itd. Zvišanja dohodkov pa ni bilo, ker so cene padle, dolgovi so ostali.

Ostali primeri prezadolženosti so pa nastali iz potreb pomnoženega ljudstva. Treba je bilo novih domov, treba je bilo šolati otroke itd.

Če bi imeli kmečki pridelki pravično ceno, bi bili danes prezadolženi le maloštevilni zapravljalci, kakor so bili zapravljalci gospodarji sploh zmerom zadolženi. Večina kmečkih gospodarjev bi pa svoje dolgove redno odplačevala in slednjič tudi odplačala.

Zdaj se pa ozrimo še na tiste, ki imajo prihranke. Odkod, oziroma odkdaj jih imajo? Iz zadnjih vojnih in prvih povojnih let, ker predvojni prihranki so med vojno skopneli. Prihraniti si je mogel kmet denar zaradi ugodnih cen in zaradi dobrih prilik za zaslužek. Vse je ponujalo delo in vse je kupovalo pridelke. Danes nihče ne

karno-meničnih posojil na 10 do 15 let, ampak navadno na 25 do 50 let. Zakon o zaščiti kmeta in sklep regulativnih hranilnic in posojilnic, ki ima „zakonito moč“ (kar je edinstveno v zgodovini denarništvu), pa odreja, da mora plačila nezmožni in pravzaprav konkurzni kmet odplačevati posojila v 15 letih. Torej ravno nasprotno bistvu moratorija. Namesto, da bi dolžniku podaljšali plačilni rok, so mu ga skrajšali. Uredba sploh ni resno upoštevala razdolžitve. Če bi bil namreč imel zakonodajalec res pravo razdolžitve pred očmi, bi bil moral poskrbeti še za nekaj drugega. **Poskrbeti bi bil namreč moral za likvidnost denarnih zavodov, najsi so to zadruga ali banke.** Če se ni hotel iz zadrege rešiti z golo papirnato uredbo, bi bil moral poskrbeti spet za normalno zadostitev kmečkih kreditnih potreb.

Tako smo prišli do **tretjega vprašanja**, ki ni nič manj pereče kot ono o zaščiti in razdolžitvi, do vprašanja likvidnosti denarnih zavodov.

Kako pridemo do likvidnosti denarnih zavodov?

Likvidnost denarnih zavodov bi se bila dala doseči in se more doseči še danes brez kake nevarne inflacije. Saj imamo Narodno banko, Poštno hranilnico, Hipotekarno banko in še Priviligirano kmečko banko povrh. Če je pa menil, da je to nemogoče, moramo javno vprašati, čemu so bili vsi ti javni zavodi v kmečki državi sploh ustanovljeni? Mar zgolj zato, da dajejo posojila na

ponuja dela. Kako so pa kmečki pridelki tudi več kot pol zastoni, je pa „Slovenska zemlja“ že dostikrat povedala. Nasledek je revščina in stiska, kakršne kmet še ne pomni. Kdor ne verjame, se lahko v naši fari prepriča. Poslopja, gospodarska in stanovanjska, se že nekaj let sem nič več ne popravljajo in skozi marsikatero streho lije dež in sije sonce. Živina stoji v gnoju in je od leta do

leta bolj zanikrna. Tako izgleda pri teh, ki so zadolženi. Prav tako izgleda pri onih, ki imajo mogoče še kake prihranke, pa so jim zmrznili.

Zato je nemogoče urediti vprašanja kmečkih dolgov posamezno za vsak slučaj posebej, ampak je treba splošne uredbe, da država vse kmečke dolgove prevzame in na ta način ustvari likvidnost denarnih zavodov.

Delavski vestnik

V organizaciji je moč in bodočnost!

Ob zaključku domžalske stavke

29. julija je podpisal tovarnar Medič v Domžalah zapisnik, v katerem se je obvezal, da ne bo izvajal nikakih posledic za stavkujoče, da ne bo kršil predpisov socialne zakonodaje, da bo uredil delo v tovarni škroba in barv na tak način, da bo vse delavstvo stalno zaposleno; poleg tega je zvišal mezde za 25 par na uro in obljubil, da bo sporazumno z obratnimi zaupniki izdelal poslovni red za tovarno. Stavka se je torej končala uspešno. Toda vse te obveze kljub vsemu še niso zagotovljene s kolektivno pogodbo. Zato morajo biti delavci pripravljeni še na nadaljne boje, posebno še, ker neka dejstva kažejo, da se neki ljudje niso še pomirili z mislijo, da bi smelo delavstvo nastopati združeno. Tako hodi okoli delavcev neki sotrpni, ki pobira podpise tistih, ki baje nočejo biti organizirani v strokovni zvezi, pa jih drugi silijo, da so; s tem hoče razbiti organizacijo. Drugo tako dejstvo je, da skuša podjetje odpustiti glavnega obratnega zaupnika. Toda v teh desetih dneh stavke se je delavstvo predobro prepričalo na lastne oči, kaj zmora krepko organiziran delavec, če se lahko zanese ne samo na svoje sodelavce, temveč tudi na pomoč vseh ostalih obratov v okraju in vsega prebivalstva v okolici; zato bo znalo preprečiti krivico in si zagotoviti obstoj organizacije.

Ta desetdnevna stavka je bila za vsakega posameznika velikega pomena. Cesar bi se delavec dru-

gače iz knjig le težko naučil, to mu je ta kratkotrajni boj pokazal popolnoma nazorno. Pri nas prihajamo v tovarne po večini s kmečkih domov. V začetku izpodrivamo drug drugega s tem, da se ponujamo za čim manjšo mezdo. To ni nič čudnega, ker nas stoji pred tovarniškimi vrati na stotine, ki prosimo za delo. Pozneje se v tovarni pehamo pri delu, ker je v nas še vedno zavest, da so se nas usmiljeni ljudje usmilili, ko so nam dali delo. Toda polagoma se začno delavcu odpirati oči. Najprej začuti, da je mezda, premajhna, da bi dostojno preživil sebe in družino. Posamezni ho- dijo prosit podjetnika za predujme, za to ali ono pomoč. Vidijo, da jim podjetnik lahko ustreže ali ne; vidijo, da je danes z njimi surov, jutri pa bo morda prijazen. Dalje zapazi delavec, da mu prav nič ne pomaga, če se sam upre šikanam s strani surovega mojstra ali predstojnika. Tako vse razmere v podjetju naravnost silijo delavstvo, da se združi. In s to združitvijo odpravi delavstvo medsebojno konkurenco, zaradi katere znižuje podjetnik mezde, in nudi skupen, nezlomljiv odpor proti vsem podjetnikovim nameram. Tako smo v desetih dneh izkusili pri nas vse to, o čemer nas uči stoletna zgodovina delavskega gibanja; za nas prepričanje o tem, da je organizirano delavstvo porok za boljšo bodočnost, ni samo mrtva črka, temveč živa izkušnja. —rab.

Naša težka železna industrija Jesenice — Zenica

V tovarnah KID je sedaj zaposlenih nad 2.500 delavcev in delavk. Od zaslužka tega delavstva in nameščenstva, ki presega mesečno vsoto 3 milj. Din, je odvisno življenje Jesenic in okolice. Ta znesek pa indirektno spet poživlja trgovino in obrt vse do Ljubljane in dalje po Sloveniji.

V primeru delne ali popolne ustavitve obratov KID, ni mogoče, v sedanjih razmerah najti nadomestilo za izgubljeno delo. V tem primeru so Jesenice z vso okolico vred predane izumiranju od lakote. Danes ni nobene možnosti izselitve ali preselitve. To nam dovolj zgovorno povedo Trbovlje.

Nobeno vprašanje, ki stavlja v negotovost obstoj jeseniških žele-

zarn in s tem življenje mesta in cele okolice, ne smemo imeti za krajevno jeseniško zadevo. Obravnavati ga moramo kot zadevo vse Slovenije.

Sedaj razburja jeseniško javnost vprašanje Zenice. Prav za prav vprašanje Zenice razburja jeseniško javnost že od leta 1925., vendar še nikdar tako, kot sedaj. Povsod kamor prideš, slišiš: Jesenice—Zenica.

Po časopisnem poročilu in po izjavah raznih ministrov, je vlada pristopila k izvajanju velikega načrta. Ta načrt predvideva modernizacijo in racionalizacijo celotne topilniške in rudarske industrije v Bosni, posebno v okolici Zenice in Ljubija. Razširitev železarn v Zenici, ki je sedaj v teku, pred-

stavlja le del tega načrta. V celoti bo izveden šele v teku 3 do 5 let. V teku 5 let bo po zadržilu strokovnjakov imela Jugoslavija svoj „Ruhr“ v Bosni, ki bo uredjen po vseh najmodernejših tehničnih izpopolnitvah. Za to delo so namenjene investicije v celotnem znesku nad 600 milj. Din.

Pogajanja za razširitev Zenice se vodijo že od leta 1926. Ker so bila pogajanja vodena na podlagi reparacijskih dobav, je ta zadeva radi Hooverovega moratorija propadla. Pogajanja so se v zadnjem času obnovila in tudi zaključila in to na podlagi naših klirinških terjatev v Nemčiji.

Ne bomo razpravljali o načrtu, v kolikor se neposredno ne dotika vprašanja obstoja naših železarn. Še prej pa bomo govorili o jugoslovanski železni industriji na sploh.

Številke o železni industriji.

Jugoslovanska težka železna industrija je pretežno v Sloveniji in sicer na Jesenicah, v Štorah in Guštanju. Izven Slovenije je železarna v Zenici, državna topilnica v Varešu in topilnica Topusko.

Kapaciteta železarn je sledeča:

Jesenice	130.000 ton
Štor	15.000 „
Guštanj	15.000 „
Zenica	50.000 „
Vareš	60.000 „

Skupna kapaciteta teh železarn, razen topilnice, je torej 210.000 ton. Vse te železarne so pa v resnici producirale:

V letu 1932	71.000 ton
„ „ 1933	89.000 „
„ „ 1934	90.000 „
„ „ 1935	100.000 „
Vareš v letu 1935	19.300 „

Konzum železa v naši državi je znašal:

V letu 1932	105.000 ton
„ „ 1933	103.000 „
„ „ 1934	111.000 „
„ „ 1935	141.000 „

Med tem ko je, kakor kažejo gorenje številke, bila kapaciteta naših železarn izrabljena komaj do polovice, je bilo v našo državo uvoženega železa in železnih izdelkov (brez strojev):

V letu 1932	81.000 ton
„ „ 1933	71.000 „
„ „ 1934	71.000 „
„ „ 1935	100.000 „

Razlika med produkcijo, uvozom obstaja radi tega, ker je okoli 50.000 ton uvoženega železa predelanega v naših železarnah in vštetelega v domačo produkcijo.

Produkcija železa v jeseniških železarnah je bila sledeča:

V letu 1932	51.000 ton
„ „ 1933	62.000 „
„ „ 1934	69.000 „
„ „ 1935	72.000 „

Kapaciteta jeseniških železarn je bila dosedaj komaj 55% izrabljena.

Dosedanja politika.

Te suhe številke nam odkrivajo globoko rano na našem gospodarskem telesu. Uvoz, ki presega že sedaj 100.000 ton v l. 1935. in vrednost 330.000.000 Din, se vedno večja, zaposlitev naših železarn pa se nikakor ne more vzdigniti

nad 55% svoje možnosti. Tu mora biti nekaj narobe. Kako naj si drugače razložimo, da imajo naše železarne na razpolago surovine, delovno silo in domači trg in da kljub temu ne morejo zavzeti tistega mesta v naši produkciji železa, kot bi ga zahtevala domača potreba po železu. Danes edino še Jesenice nekoliko delajo. Ostale železarne le životarijo.

Visoke številke uvoza so predvsem posledica klirinških pogodb, ki določajo, da moramo tam kupovati, kjer prodajamo. Da pokrijemo izvoz agrarnih produktov, moramo uvažati v isti vrednosti industrijske produkte, med temi tudi železo. Uvoz je tudi posledica visoke prevoznine surovin od naših topilnic do železarn in pomanjkanja metalurškega koksa za produkcijo surovega železa v naših topilnicah. Kriva je tudi napačno vodena gospodarska politika, ki gre za tem, da prepusti slovenske železarne počasnemu poginu.

Tako gospodarstvo nas vodi na beraško palico, to je jasno. Slovenija pa je pri tem še posebno poglavje in to poglavje je zelo žalostno in za slovensko gospodarstvo naravnost uničujoče.

S pravilno gospodarsko politiko bi prav gotovo v polnem obsegu zaposlili vse naše železarne. Le majhen del železniških produktov, ki jih ne bi mogli doma izdelati, bi uvažali iz inozemstva. Uvoz bi tedaj dosegel komaj 38.000 ton, v vrednosti približno 100 milj. Din. Uvoz bi se toraj lahko zmanjšal za nad $\frac{2}{3}$, kar bi zelo dobro vplivalo na naše narodno gospodarstvo.

Ali odloča pri Zenici pametna politika?

Sedanje valjarne v Zenici se sestojijo iz štirih prog: groba, srednja in dve fini progi. Na teh progah izdelujejo: okroglo in kvadratno železo od 5—100 mm, trakasto in obročno železo od 15 do 160 mm širine, oglato železo od 15 do 190 mm širine krakov in rudniške tračnice od 5,5—15,5 kg na meter.

Te valjarne lahko predelajo približno 30.000 ton letno. Največja produkcija je zaznamovana leta 1928. z 24.000 ton, danes pa znaša komaj 18.000 ton. Po sedanjem stanju so torej valjarne v Zenici komaj 60% izrabljene. In vendar se sedaj gradi v Zenici nova težka valjarna. Zakaj?

Razlogi za Zenico in njihova vrednost.

Navedeno razširitev obrazlagajo naši gospodarski krogi na razne načine:

- 1.) Ker je naša sedanja težka železna industrija ob meji;
- 2.) ker je lega Zenice ugodna radi bližine potrebnih surovin, to je predvsem premoga in surovega železa in
- 3.) ker manjka proga za težke profile.

Res je, da moramo vse te argumente delno upoštevati. Toda radi tega ne smemo kratkomalo zatreti že obstoječo železno industrijo v Sloveniji. Tudi Nemčija ali Češkoslovaška imata vso svojo železno industrijo ob meji. Še nikoli pa nismo slišali, da jo mislijo radi tega prenesti v središče

države. — Bližina surovin tudi ni dovolj važen argument, vsaj ne za sedanje razmere, ko so še obstoječe instalacije v Varešu izkoriščane s komaj 33%. — Tretji argument, pomanjkanje težke valjčne proge, to je proge za težke profile, pride le delno v poštev. V našo državo uvažamo, razen drugega železnega materiala, tudi: 14.600 ton hladno valjanega in fazoniranega železa, 14.000 ton železniškega materiala in 400 ton železnih konstrukcij, vsega skupaj toraj 29.000 ton. Vzemimo, da spada ves ta material v kategorijo težkih profilov in da ga v naših železarnah ne izdelujemo. Tedaj bi potrebovali novo železarno s kapaciteto 30 do 50 tisoč ton.

Nova valjarna v Zenici bo imela kapaciteto 180.000 ton. Kaj bo Zenica s preostalimi 150.000 tonami? Obrat, ki bo izkoriščen samo z 16% svoje kapacitete, nikakor ne bo mogel biti rentabilen in zmožen konkurence. Radi tega bo nujno, da radi lastne rentabilnosti prevzame izdelovanje onih produktov, katere sedaj izdelujejo naše železarne in to predvsem valjarne na Jesenicah.

V tem tudi obstoja za nas vprašanje Jesenice—Zenica.

Da je danes to vprašanje res aktualno, nam povedo prej navedene številke in besede ministra gozdov in rudnikov, ki je izjavil, da bo Zenica izdelovala vse od igle do največjih profilov.

Mi nismo proti razširitvi železarne v Zenici. Mislimo, da je to celo potrebno. Toda razširjena naj bo le za izdelavo takih profilov, katerih doma ne izdelujemo in danes še vedno uvažamo. Taka gospodarska politika bi gotovo vplivala na naš denarni trg, kakor tudi za delovni trg. **Zaposlitev brezposelnih je nujna. Ne sme pa iti na račun že zaposlenih in ne na račun slovenske železne industrije.** Mi nočemo iti za Trbovljami, ki nam lahko služijo za vzgled, kako se pri nas gospodarji. Radi tega tudi ne moremo biti optimisti.

Ravno naši industriji, katero so zgradile naše lastne delovne sile, se moramo zahvaliti, da še lahko govorimo o kulturno in gospodarsko razviti Sloveniji. Ali nam sme biti vseeno, kakšna usoda čaka našo industrijo? Ne! **Ona je naša narodna last in kot tako jo moramo tudi braniti.** Vzeli so nam Trbovlje — komu v korist? Vzeti nam hočejo mariborske železniške delavnice. Sedaj so na vrsti Jesenice, Štore in Guštanj. Komu v korist bodo desetisoči brezposelnih? Komu bo potrebna Slovenija, polna razvalin nekdanjeh pomorskih tovarn?

Nas ne morejo navdati niti take izjave ministrov z optimizmom, češ da je pričakovati, da bo višek naše produkcije našel trg v inozemstvu in da je Nemčija pripravljena kupiti ves višek. Mogoče, toda to velja samo za višek surovega železa, nikakor pa za višek zeniških valjarn.

Naj gledamo kakor hočemo, Jesenicam se obetajo slabi časi. Jasne nam morajo biti besede, ki smo jih slišali na shodu J. R. Z., da se nahajajo Jesenice na mejniki gospodarskega, socialnega in kulturnega razvoja in da je treba pač računati z dejstvom, da

Predpisi za občinske volitve*

Iz zakona o občinah prinašamo vse, kar se nanaša na volitve v občinske odbore in kar mora vsak zaveden volilec vedeti.

Razpis volitev.

Volitve v občinske odbore po § 30 zakona o občinah razpisuje v svoji banovini ban, ki ga pooblasti minister notranjih del. Volitve se vrše v nedeljo z občin, enakim in neposrednim javnim glasovanjem. Glasovati imajo pravico vsi, ki so vpisani v volilni imenik svoje občine po zakonu o volilnih imenikih. Odbor se voli za tri leta.

Občinska uprava mora najmanj 30 dni pred dnem volitev objaviti dan volitev, kraj, kjer se bo glasovalo, in volilna poslopja. V ta rok se ne vračuna dan razglašanja in dan volitev. Na to je treba posebno paziti, ker so volitve sicer lahko razveljavljene.

Sestavljanje volilnih odborov.

Na vsakem volišču vodi volitve volilni odbor, ki ga sestavljajo trije člani in njih namestniki. Predsednika volilnega odbora in njegovih namestnikov postavi s svojim odlokom okrajni glavar.

Člani volilnega odbora morajo biti pismeni in volilci dotične občine. V tistih majhnih občinah, kjer se glasuje za celo občino na

* Prinašamo po „Domu“ naslednja navodila za občinske volitve, katera bomo v prihodnjih številkah nadaljevali.

enem samem volišču in torej obstaja en sam volilni odbor, mora biti en član volilnega odbora in njegov namestnik član občinskega odbora.

V občini, kjer je več volišč, mora biti tudi glavni volilni odbor, katerega sestavlja vsi predsedniki volilnih odborov s posameznimi volišči in en občinski odbornik ter njegov namestnik, katere bo imenoval okrajni glavar. Istočasno okrajni glavar postavi za predsednika glavnega volilnega odbora enega izmed predsednikov volilnih odborov.

Volilni odbori kakor tudi glavni volilni odbori odločajo z večino glasov v vseh spornih vprašanjih. Kadar so glasovi razpolovljeni, odloči tista stran, za katero je glasoval predsednik.

Kandidatne liste.

Volitve v občinske odbore se vrše po kandidatnih listah, ki jih mora potrditi pristojno okrajno sodišče.

Vsaka kandidatna lista mora imeti toliko kandidatov in namestnikov, kolikor dotična občina voli odbornikov. Občine od 3000 do 5000 prebivalcev imajo 24 odbornikov, občine od 5000 do 8000 prebivalcev 30 odbornikov, občine nad 8000 prebivalcev imajo 36 odbornikov, tiste pod 3000 prebivalcev na 18 odbornikov.

Za občinskega odbornika sme kandidirati samo član občine (kdor je pristojen v dotično občino), ki po zakonu o volilnih imenikih vživa volilno pravico in ki

ima 25 let in ni izključen od volitev po §§ 28 in 132 zakona o občinah. Zakon torej izrecno ne zahteva, da bi kandidat moral biti vpisan v volilni imenik, zahteva pa, da je občan v dotični občini in da po zakonu o volilnih imenikih vživa volilno pravico ne glede na to, ali je vpisan v volilni imenik ali ne.

Na kandidatni listi morajo biti navedeni po vrstnem redu kandidati z rodbinskim in rojstnim imenom, poklicem in bivališčem (kraj in hišna številka), potem pa na isti način njihovi namestniki. Pod njihovimi imeni je treba navesti rodbinsko in krstno ime, poklic in bivališče predstavnika liste in njegovega namestnika v glavnem volilnem odboru (če ta obstoja), potem pa prav tako imena predstavnikov in njihovih namestnikov za vsako volišče.

Na koncu je treba navesti dan, mesec, leto in kraj, kdaj in kje je bila napravljena kandidatna lista. Potem sledijo podpisi predlagateljev in sicer je treba v občinah z do 1000 prebivalcev 20, v občinah z do 4000 prebivalcev 40, v občinah čez 4000 prebivalcev pa 60 predlagateljev. Predlagatelj ne sme biti hkrati kandidati, morajo pa biti vpisani, prav tako kakor predstavniki liste in njihovi namestniki v volilnem odboru, v stalni imenik dotične občine. Vsakdo sme podpisati samo eno listo.

Kandidatno listo je treba sestaviti po posebnem obrazcu, ki ga je predpisala banovina in katerega si lahko vedno kupite.

(Dalje prih.)

Po slovenski zemlji

Bohinj.

Občni zbor zadruga. — V „Slovencu“ z dne 14. junija 1936. smo med „bohinjskim drobižem“ čitali poročilo občnega zbora Kmetijskega društva v Bohinjski Srednji vasi.

Mogoče se pisec tega članka res ni več dobro spominjal, kako se je občni zbor vršil. Drugače bi izgledalo, da ima Bohinjce za norca.

Na vsakoletni občni zbor tega društva so vabljeni le člani, ki molče priključujejo in potrdijo vse, kar jim vodja zbora predlaga. Razen tega ni za občni zbor nikdar razglašeno na javnih mestih, kakor se to običajno dela. Občni zbori pa se tudi ne vršijo po predpisih.

Pisec omenjenega članka v „Slovencu“ navaja, da je voditelj zbora celo uro pojasnjeval delovanje zadruga. V resnici pa je občni zbor trajal mesto nad 2 uri samo največ 10 minut.

Vsi navzoči so bili samo res zvesti pristaši voditelja zadruga. Nasprotnikom voditelja pa je bil vstop onemogočen.

bodo na Jesenicah nastopile drugačne razmere.

Na podlagi dosedanjih izkušenj, moramo na žalost v te besede verjeti. Ako ne bo slovenski narod stopil na branik za svojo industrijo, tedaj bomo imeli v Sloveniji kmalu več Trbovelj. Zato roč z neosnovanim optimizmom in prav tako z malodušjem! **Povzdignimo glas Slovenije za našo slovensko stvar!** Kovinar.

Vsi pristaši in kimovci so pravočasno zasedli dvorano. Ostali člani so se pomenovali na dvorišču do določene ure. Hoteli so vstopiti v dvorano še pred otvoritvijo, a naleteli so na zaklenjena vrata.

Volitve, ki jih zahtevajo predpisi, se sploh niso vršile. Voditelj je imel pred navzočimi kratek govor, s katerim je potrdil stari odbor za nadaljna 3 leta. O kakšnem pravem poročilu stanja letnih zaključkov na zboru ni bilo slišati. Slišali pa smo, da je imela zadruga nad 900.000 Din prometa. Čisti dobiček se ni izkazal. Zato je tudi malo verjetna postavka 37.500 Din, s katerim naj bi bil dolg odplačan.

Da se ne bo zdelo, da trdimo v prazno, navajamo dobesedno zapisnik tega občnega zbora. Zapisnik se glasi:

„Soglasni sklep dobro obiskanega občnega zbora z dne 7. junija 1936. se glasi:

Stari odbor, ki je doslej dobro gospodaril in v letu 1935. vrnil 37.500 Din dolga, se v znak priznanja na novo izvoli za dobo 3 let. Sporočamo tudi, da so se hoteli vodstva zadruga polastiti ljudje, izmed katerih jih nekaj ne zna gospodariti niti z lastnim premoženjem. Kako naj gospodarijo z zadrugnim?

Skrivaj so poskušali organizirati zaroto in so se že pred občnim zborom bahali, kako bodo nekateri prišli iz zadruga. Toda pogoreli so na vsej črti!

Vprašamo Vas, zavedne in zveste zadrugarje: kaj zasluži zarotnik? kaj zasluži hinavec?*

Ali so taki občni zbori veljavni?

Bohinjec.

Dela pri regulaciji Belce. Zopet se je zgodila nesreča. To pot je brezbriznost terjala mlado življenje. Pri banovinski regulaciji Belce je betonsko zidovje zasulo triindvajsetletnega Slavka Talerja. Nesrečnika je tako zasulo, da so ga tovariši po dolgem naporu rešili komaj še živega. Toda betonski zid, ki ga je pokopal pod seboj, mu je zlomil roke in mu prizadel take notranje poškodbe, da je po prevozu v bolnico izdihnil istega dne.

Le sreči je pripisati, da ni bilo še več žrtev. Sedaj se vodi komisijonalna preiskava, kako je prišlo do nesreče. Po našem mnenju je prišlo do nesreče zato, ker visoko zidovje ni bilo pravočasno zavarovano. Delavci so morali izpodkopavati ¼ metra pod temeljem, ne da bi bilo zavarovano.

Življenje pokojnemu Slavku ni bilo poslano z rožicami. Skorjo črnega kruha je moral zaslužiti sebi, materi in sestrinemu sinu, za katerega je moral skrbeti. Družina joka za svojim rednikom. Tovariš, mirno spi!

Mi drugi pa nadaljujemo z delom, da izravnamo Slavkov grob v ravno strugo. Bojimo se, da bomo izgubili zaslužek. Dela bodo namreč prekinili. Pravijo, da ni več kredita. Vodstvo odide izvrševati javna dela v druge kraje, za katere je še kredit. Tu pa bo ostalo nedokončano. Sedemdeset najbolj potrebnih bo s svojimi družinami brez kruha. Tudi kmet in obrtnik bosta trpela, ker sta vsaj posredno navezana na njihov zaslužek.

Naša mezda znaša 2.50—3 Din na uro. Delamo pa v vodi in blatu. Za primer bolezni pa nismo zavarovani.

Delavec.

v občini. Slovensko ljudstvo pa danes pričena misliti s svojo glavo, obsojati podlosti, iskati novih življenjskih poti, soditi politične konjunkturiste velikega in malega formata in dobro vidi tudi preoblačenja nekaterih, ki so pred nedavnim bili Jevtičevi volilni agitatorji. Vedite pa, gospodje, s tako taktiko se ljudstvu niste in ne boste prikupili! Mi vam priporočamo boljši recept, če hočete res kaj koristnega delati za naše ljudstvo. Kakor v vseh krajih Slovenije tako je tudi v naši občini dovolj revščine in krivic storjenih po izkoriščevalcih. Vi, ki dobro poznate potrebe ljudstva in mu dobro hočete, stopite na to delovno področje in pokažite, da vam je skupnostni interes ljudstva prvi. Tu se bomo spoznali in videli, kaj smo in kaj hočemo. Seveda se naši borbi težko pridružite, ker ne prinaša osebnih materialnih koristi in ker si ne morete predstavljati, da se človek more in mora žrtvovati in delati le iz svojega prepričanja. Ljudstvo danes ve, kdo je vreden njegovega zaupanja. Morali boste postati gluhi in nemi za vse „migljaje od zgoraj“, ki ste jih prejeli in s čimer se radi pohvalite, če se boste hoteli ljudstvu približati.

Kar pa se našega političnega prepričanja tiče, poudarjamo, da smo borci za to, da si tudi slovensko delovno ljudstvo pribori v državi pravico do odločanja. Ta pravica je pogoj, da si ustvarimo človeka vredno življenje. Naši politični nasprotniki dobro vedo, da je naša borba poštena in da se naše vrste radi tega vsak dan množe. Vidijo, da mislečih in borbenih mož in fantov ni mogoče zavajati in izkoriščati.

Pristaši Slovenske ljudske fronte.

Pogum zdravnice. Zdravnica Edit Killick iz Birminghama na Angleškem se je s silnim pogumom žrtvovala znanosti. Dala se je za več dni zapreti v popolnoma zaprt steklen zvonec, v katerega so polagoma spuščali ogljikov monoksid, zelo strupen plin. S tem poizkusom je hotela preizkusiti vpliv tega plina na rudarje in šoferje, ki so mu izpostavljeni. Ves čas poizkusa je zdravnica beležila občutke. Njeni zapiski bodo dragocen pripomoček v borbi proti zastrupljanju s temi plini.

Eksplodija na zvezdi pred 1500 leti. V decembru 1934. so odkrili novo zvezdo, ki je tako oddaljena od zemlje, da potrebuje svetloba 1500 let da preleti to daljavo. Pred kratkim so opazili na tej zvezdi veliko eksplozijo, ki se je torej zgodila približno leta 400 po Kristusovem rojstvu.

Naročajte
„Slovensko zemljo“
ker s tem podprete naše gibanje

Po pisanem svetu

V Franciji skrbi vlada za oddih in prosveto državljanov

Radi izpopolnjevanja strojev in racionalizacije v produkciji, ki je nič več ne more zaustaviti, se delovni čas v mestu in na deželi stalno krajša. Novi zakon o 40urnem delovniku in plačanem dopustu, ki jih je dala francoska vlada, so samo že davno nujna prilagoditev dejanskemu stanju. Vlada ljudske fronte in sicer Ministrstvo za šport in oddih, pa se briga tudi za to, da bo ljudstvo, ko je vsaj deloma prenehalo biti suženj fizičnega dela in je zadobilo malo svobode, to svobodo izrabilo sebi v čim večjo korist, za svoj zdrav telesni in umski razvoj.

Zato namerava predložiti parlamentu obsežen in enoten načrt organizacije „prostega časa“. Ta načrt temelji na osnovanju t. i. „občinskih ognjišč“. Vsaka izmed 30.000 občin, ki imajo nad 10.000 prebivalcev, naj bi imela svoje „občinsko ognjišče“. To bo zbirališče in kulturno žarišče za občane vseh starosti in poklicev. Šolarji bodo imeli svoje lutkovno gledališče, sami bodo prirejali gledališke igre, imeli bodo svoj otroški časopis, svojo knjižnico, hodili bodo na izprehode, se igrali in podobno. Osnovni šoli odrasla mladina se bo zbirala k predavanjem, gojila bo šport, turizmo, skavtizem, glasbo. Odrasli bodo prav tako našli zabavo in pouk: prijetno urejeno, pestro knjižnico in čitalnico, radio, predavanje in razgovore, gojili bodo primeren šport. Za vse to je predvsem potrebna velika dvorana z

odrom, opremljena po možnosti s kinematografsko aparaturo, radijskim aparatom in premičnimi sedeži. Poleg te dvorane mora biti nekaj manjših prostorov za knjižnico, upravne seje, arhiv itd. Dvorana bo služila koncertnim prireditvam, gledališkimi in kinematografskim predstavam ter telovadnim nastopom. V njej bodo našle prostor tudi razne umetnostne in gospodarske razstave. Kolik pomen bodo imele te ustanove za razvoj fizične, umetniške in intelektualne kulture!

Pobuda za ostvareitev teh ognjišč je prepuščena šoli, ki naj osnuje najprej nekakšno Zvezo, katera bo prevzela organizacijo. Večji del stroškov za to bo nosila država, manjši del pa občina, kot je to pri šolstvu. Seveda izpočetka ognjišča v posameznih občinah ne bodo enako popolna. Njihova čim boljša ureditev bo zavisela od gmotnih sredstev, ki bodo na razpolago za nabavo knjig, pohišja in vsega potrebnega, od organizatorjev, od primernih prostorov in športnih terenov.

Dvomljičcem, ki bodo zmajali z glavo čes, da je vse to sploh nemogoče doseči, naj povemo, da so bile posamezne slične ustanove v Franciji tvorjene že davno prej, brez kakršnekoli finančne pomoči. Krile so stroške iz prinosov svojih prireditev. Francoska liga za prosveto namerava na svetovni razstavi v Parizu l. 1937. pokazati tako vzorno urejeno „občinsko ognjišče“.

Duhovno ozračje, v katerem se vrše olimpijske igre v Berlinu

V olimpijski ustavi iz l. 1894. beremo: „Olimpijske igre naj ustvarijo mir, zvezo in medsebojno razumevanje med posameznimi skupinami in različnimi narodi. Njihov cilj je solidarnost med vsemi narodi in vsemi rasami v častnem športnem tekmovanju.“ Poglejmo, ali so ta gesla v skladu z duhovno vzgojo nemških tekmovalcev.

V Nemčiji obstajajo izključno narodno socialistični športni klubi. Vse ostale sportne organizacije so bile razpuščene, ko so narodni socialisti prevzeli oblast. Od 1. jan. 1934. morajo vsi telovadci in športniki posegati narodno socialistične politične tečaje. Vsebina teh je podana v knjigi „Deutschkunde“, ki jo mora vsak športnik dobro predelati. Naj navedemo nekaj značilnih mest iz nje in vsak naj sam presodi, v koliko so v skladu z olimpijskim duhom, z bistvom svobodnega športa, kot ga pojmuje mo mi:

„Samo en odgovor je: Nemški telovadec in športnik se zavedata, da sta samo del narodnosocialistične države“. „Za židovske ali od židovstva okužene športnike, pacifiste, „propovednike sprave“ med narodi in panevropejce po vzorcu Coudenhove-Kalergi ni mesta v nemški domovini. Hujši so od kolere, tuberkuloze, sifilisa, hujši od požigalskih tolp Kalmukov, hujši od požara, glada,

poplav, velikih suš, hujši kot navali koblic, kot dušljivi plini, hujši kot vse to, kajti le-to uničuje samo Nemce, dočim Židje uničujejo Nemčijo samo.“

In mir? „... To je mednarodni duh židovsko-angleško-francosko-yankee-črnskega porekla, z vsemi izrodki in znaki propadanja na duhovnem, tradicionalnem, političnem in ekonomskem področju.“

Ali: „Vse vaje so prikrojene z ozirom na resničnost, kot to zahteva položaj vojaka v bitki. Tako n. pr. postane vežbanje v opremi ladje z vesli, jadri, vrvimi itd. važno sredstvo za dvig naših sposobnosti v boju.“

Golobi znajo šteti do šest.

Avstrijski prirodoslovec Koehler je v dolgi vrsti drobnih in dolgotrajnih poizkusov proučeval inteligenco golobov. Predvsem je hotel dognati, da li so golobi zmožni štetja. V to svrhu je vzel košček belega kartona, na katerega je natresel v kupčkih žitna zrnca po dve in po tri skupaj. Važno je tudi, da je v teku poizkusa stalno menjal mesto kupčkov, da njihova geometrična razporeditev ne bi mogla služiti golobom za orientacijo. Vedno, kadar je ptica hotela pozobati zrnca iz one skupine, kjer so bila tri zrnca, so zrnca avtomatično zdrknila in golob ni imel ničesar za pod

kljun. Ako pa se je približal kupčku z dvema zrnema, se ni zgodilo nič. Ko se je ta postopek parkrat ponovil, se golob ni več zmenil za kupčke s tremi zrnici in je gledal le za kupčki z dvema, kjerkoli so se nahajali. S tem je bilo dokazano, da zna ptica šteti do 3. Nato je učenjak poizkušal s 4, 5 in 6 zrnici in prišel do čudovitega rezultata, da golobi znajo šteti do 6.

Lakota.

Te dni je neki član narodne komisije za pomoč lačnim imel v Šanghaju predavanje, v katerem je poudaril, da svet niti ne slutiti, v kako strašnih življenjskih prilikah živi velik del kitajskega prebivalstva v notranjščini. Od l. 1920. do danes je n. pr. provinca Chensi, da navedemo samo eno izmed mnogih, pretrpela 60 poplav in suš, ki so vselej do kraja uničile vse, kar je zgradila in posejala človeška roka. V vsej Kitajski so te nesreče pokosile več milijonov človeških življenj. Gmotna škoda je tolika, da bi zadoščala za enkratno plačilo vseh državnih zunanjih in notranjih dolgov. Množina živil, ki so propadla samo v l. 1931., bi zadostovala za prehrano vsega Šanghaja skozi 7 let. Za leto 1934. so precenili škodo na vsoto, s katero bi mogli zgraditi 500 bombažnih predilnic.

Agrarna reforma nacionalnih socialistov.

Preden so nacional-socialisti prišli na oblast so obljubili, da bodo razlastili truste, banke, velike trgovske hiše, finančne magnate in še kaj drugega, če vam je to premalo.

Ko so prišli na oblast, so na te obljube pozabili. Nenadoma pa se je neki list spet spomnil obljub in nanovo odkril, da je v Nemčiji zemlja nepravilno razdeljena: 5500 plemenitašev in obe Cerkvi imajo velika posestva, 38% zemlje je v rokah veleposestnikov. Samo bivši cesar Viljem ima 97.043 ha. Niti besede pa ni znil ta časopis o tem, da imajo tudi nemški velekapitalisti kakor so Krupp in Siemens velika posestva. Že dalj časa se nacionalni socialisti bore proti veri in zapirajo katoliške duhovnike, zato je razumljivo, da groze Cerkvi z razlastitvijo. Fevdalske plemenitaše pa samo dražijo, da jih lažje drže na uzdi. V odprt boj s fevdalci se Hitler ne more spustiti, saj imajo fevdalci vse višje službe v vojski in visokem uradništvu. General Blomberg ima 2300 ha, ali se bo dal mirno razlastiti?

Zemljepisne karte na oblekah.

V Rimu zelo občudujejo zadnje mode ženske mode. Na oblekah so natisnjeni celi predeli Abesinije. Rastlinstvo in živalstvo posameznih pokrajin je označeno z živalmi in rastlinami kot na starih zemljepisnih kartah.

Urejata Pavel Kreutzer in dr. Joža Vilfan. — Za uredništvo odgovarja dr. Joža Vilfan. — Izdaja konzorcij „Slovenske zemlje“. Predstavnik Stane Vidmar. — Tisk J. Blasnika nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.